

ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ
ΣΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

**Συμπληρωματικό Υλικό
Μελέτης**

**Διδακτικές μέθοδοι και
τεχνικές στην Ιστορία**

ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ: Ιστορία

ΒΑΘΜΙΔΑ: Γενικό Λύκειο

«Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στα Προγράμματα Σπουδών και το εκπαιδευτικό υλικό Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης»
με κωδικό ΟΠΣ (MIS) 5035542, στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
«Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
2014-2020»

Διδακτικές μέθοδοι και τεχνικές στην Ιστορία (Γενικό Λύκειο)

Συμπληρωματικό Υλικό μελέτης

Η Ιστορία είναι ένα από τα αντικείμενα που προσφέρεται για τη χρήση μιας μεγάλης ποικιλίας και συνδυασμού μεθόδων προκειμένου να επιτευχθούν οι διδακτικοί στόχοι. Τρία είναι, κυρίως, τα κριτήρια με βάση τα οποία επιλέγουμε την κατάλληλη κάθε φορά διδακτική μέθοδο: 1) οι διδακτικοί στόχοι της συγκεκριμένης ενότητας είναι το πρώτο κριτήριο. Κατάλληλη είναι κάθε μέθοδος ή δραστηριότητα που οδηγεί στην επίτευξη των στόχων. 2) Οι υποδομές και συνθήκες της συγκεκριμένης σχολικής μονάδας και το σχολικό περιβάλλον. Η εξασφάλιση της κατάλληλης υποδομής (π.χ. βιβλιοθήκη, προτζέκτορας, ιδανικά: διαδραστικός πίνακας, δυνατότητα χρήσης εργαστηρίου Η/Υ) εννοείται ότι διευκολύνει και καθιστά περισσότερο ελκυστικό το μάθημα. Εάν βρισκόμαστε στην Αργολίδα και μιλάμε για τον μυκηναϊκό πολιτισμό ή στο κέντρο της Αθήνας και μιλάμε για την κλασική Αθήνα ή στο Μεσολόγγι και μιλάμε για την Ελληνική Επανάσταση, είναι αυτονόητο ότι θα αξιοποιήσουμε την ευκαιρία να οργανώσουμε εκπαιδευτικές δραστηριότητες στους οικείους ιστορικούς χώρους και μνημεία. 3) Το γνωστικό επίπεδο και τα ενδιαφέροντα των παιδιών στα οποία διδάσκουμε. Αν, για παράδειγμα, είναι εξοικειωμένα με τη χρήση ψηφιακού υλικού, την ηλεκτρονική τάξη κτλ, μπορούμε ευκολότερα να αξιοποιήσουμε τέτοιο υλικό στη διδασκαλία μας ή για κάποια εργασία στο σπίτι. Αν έχουν όλα ένα ικανοποιητικό επίπεδο γνώσης της αγγλικής γλώσσας, ίσως μπορούμε να αξιοποιήσουμε ένα εκπαιδευτικό βίντεο στα αγγλικά με υποτίτλους (στα αγγλικά) καθώς έχει εκπονηθεί εξαιρετικό υλικό για την ευρωπαϊκή Ιστορία από σχολεία του εξωτερικού.

Οι διδακτικές μέθοδοι που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο μάθημα της Ιστορίας στο Γενικό Λύκειο είναι οι εξής:

Α. Αφόρμηση, δημιουργία του κατάλληλου παιδαγωγικού κλίματος για την παρουσίαση της νέας ενότητας.

α) Ιδεοθύελλα/καταιγισμός ιδεών. Αναφέρουμε έναν ιστορικό όρο: π.χ. Άλωση, Κυπριακό, Ολοκαύτωμα, αρχαία Αίγυπτος και ζητάμε από τα παιδιά να σκεφτούν και να μας πουν μία λέξη ή φράση απ' όσα γνωρίζουν ή σκέφτονται σχετικά με το θέμα. Γράφουμε στον πίνακα τις ιδέες τους και με αφορμή αυτές προχωράμε στην παρουσίαση της επόμενης ενότητας αξιοποιώντας τις γνώσεις ή τους συνειρμούς των παιδιών.

β) Ανάκληση προηγούμενων γνώσεων. Ρωτάμε να μας πουν τι γνωρίζουν από την ενότητα που θα διδάξουμε στο συγκεκριμένο μάθημα από προηγούμενες τάξεις αφού έχουν ήδη διδαχθεί όλες τις ιστορικές περιόδους στο Δημοτικό και το Γυμνάσιο. Πάνω στις προηγούμενες γνώσεις θα χτίσουμε τη γνώση «προστιθέμενης αξίας».

γ) Προβολή βίντεο, εικόνων με χάρτες, εικαστικά, σχεδιαγράμματα στην οθόνη, στον πίνακα ή σε φωτοτυπίες.

δ) Σύνδεση με την επικαιρότητα ή με την αναφορά σε κάτι οικείο στα παιδιά.

B. Παρουσίαση της νέας ενότητας

α) Αφήγηση. Απαραίτητη ειδικά όταν πρόκειται για πολιτικά και πολεμικά γεγονότα και λιγότερο για οικονομικά, κοινωνικά, πολιτιστικά κτλ φαινόμενα. Ιδανικά να μην ξεπερνά τα 15-20 λεπτά και να συνοδεύεται από τη χρήση χάρτη ή/και την παρουσίαση διαφανειών (power point). Μπορεί, ακόμη, να στηρίζεται στον κατευθυνόμενο διάλογο προκειμένου να ενεργοποιηθεί περισσότερο η τάξη.

β) Κατευθυνόμενος διάλογος. Έχουμε ετοιμάσει ερωτήσεις που οδηγούν βήμα βήμα τα παιδιά στη γνώση και την κατανόηση του περιεχομένου της νέας ενότητας.

γ) Ελεύθερος διάλογος. Ενδείκνυται όταν αξιολογούμε στάσεις και επιλογές, όταν ερμηνεύουμε ένα ιστορικό γεγονός και ενθαρρύνουμε τα παιδιά να διατυπώσουν τη γνώμη τους. Στο πλαίσιο αυτό μπορεί να σταθεί και η δημόσια αντιπαράθεση (debate) στην οποία ομάδες μαθητών/τριών καλούνται να υποστηρίξουν τη μία ή την άλλη θέση, τα επιχειρήματα της μίας ή της άλλης πλευράς σ' ένα κοινωνικό, πολιτικό ή διεθνές ζήτημα.

δ) Δημιουργία εννοιολογικού χάρτη στην οθόνη ή στον πίνακα με τις βασικές έννοιες και ιστορικούς όρους της ενότητας και τις μεταξύ τους σχέσεις. Οπτική δηλαδή αναπαράσταση του περιεχομένου της ενότητας.

ε) Διδακτικές επισκέψεις και δραστηριότητες εκτός σχολικής τάξης. Παρουσίαση της νέας ενότητας σε κάποιον χώρο ιστορικού ενδιαφέροντος, έκθεση, μουσείο, πινακοθήκη ή ακόμη και εργασιακό χώρο που μπορεί να αναδείξει το περιεχόμενο της νέας ενότητας μ' έναν περισσότερο βιωματικό τρόπο. Συστήνεται η προετοιμασία των μαθητών για το περιεχόμενο όσων θα δουν και η χρήση φύλλου εργασίας κατά τη διάρκεια της επίσκεψης.

Γ. Εμπέδωση/Αξιολόγηση

α) Συμπλήρωση φύλλου εργασίας/αξιολόγησης με ερωτήσεις και ασκήσεις σύντομης απάντησης, κυρίως κλειστού τύπου.

β) Επεξεργασία και αξιολόγηση ιστορικών πηγών.

Γ) Δημιουργία χρονολογίου γεγονότων.

δ) Ομαδοσυνεργατικές μέθοδοι/δημιουργικές εργασίες

1) Διερευνητική μέθοδος/επίλυσης προβλήματος. Διατυπώνουμε ένα ιστορικό πρόβλημα και αναθέτουμε στους μαθητές και τις μαθήτριες να το ερμηνεύσουν παρέχοντάς τους σχετικό υλικό (πηγές, εικόνες, χάρτες κτλ).

2) Ιστορικό σενάριο. Αναθέτουμε στα παιδιά να ταξιδέψουν στον χρόνο παρέχοντάς τους σχετικό υλικό. Να φανταστούν τον εαυτό τους ως εφήβους στην αρχαία Αθήνα, στον Μεσαίωνα στη Δύση, σε μία εργατική γειτονιά στις απαρχές της βιομηχανικής Επανάστασης κτλ

3) Παζλ. Αναθέτουμε στα παιδιά να μελετήσουν και να παρουσιάσουν τμήματα της ενότητας κάνοντας στο τέλος ανά ομάδα μία σύντομη των επιμέρους εργασιών προκειμένου να παρουσιαστεί στο τέλος συνοπτικά ολόκληρη η ενότητα.

4) Παιχνίδι ρόλων. Τα παιδιά αναλαμβάνουν να υποδυθούν ιστορικά πρόσωπα ή αντιπροσωπευτικούς τύπους ιστορικών ομάδων κάθε εποχής.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Διδακτική της Ιστορίας

Αποστολίδου Ελένη, 2019, Μαθήματα Διδακτικής της Ιστορίας, ΠΕΔΙΟ, Αθήνα

- Burke P., 2003, Αυτοψία. Οι χρήσεις των εικόνων ως ιστορικών μαρτυριών, (μετάφρ. Ανδρέας Ανδρέου) Μεταίχμιο, Αθήνα
- Donovan S. & Bransford G., 2005, How Students Learn, The National Academy Press, Ουάσινγκτον
- Κάββουρα Δώρα, 2011, Διδακτική της Ιστορίας, Επιστήμη, Διδασκαλία, Μάθηση, Μεταίχμιο, Αθήνα
- Husbands Ch. 2004, Τι σημαίνει διδασκαλία της ιστορίας; Γλώσσα, ιδέες και νοήματα, (μετάφρ.: Αποστόλης Λυκούργος), Μεταίχμιο, Αθήνα
- Λεοντσίνης Γ., 2006, Διδακτική της ιστορίας. Γενική – τοπική ιστορία και περιβαλλοντική εκπαίδευση, αυτοέκδοση, Αθήνα
- Λεοντσίνης Γ., 2009, Σχολική ιστορία και περιβάλλον, Ινστιτούτο του βιβλίου – Ασημ. Καρδαμίτσα & ΣΙΑ Ο. Ε., Αθήνα
- Λεοντσίνης Γ., 2003, Θεωρητικά και μεθοδολογικά ζητήματα διδακτικής της ιστορίας και του περιβάλλοντος, Ινστιτούτο του βιβλίου – Α. Καρδαμίτσα, Αθήνα
- Moniot Henri, 2002, Η Διδακτική της ιστορίας, (μετάφρ. Έφη Κάννερ), Μεταίχμιο, Αθήνα
- Νικονάνου Νίκη, 2010, Μουσειοπαιδαγωγική. Από τη θεωρία στην πράξη, Πατάκης, Αθήνα
- Phillips R., 1998, History Teaching, Nationhood and the State, Cassell, Λονδίνο
- Γενική διδακτική
- Bloom, B. S. & Krathwohl, D. R., 2000, Ταξινόμια διδαχτικών στόχων. Τόμος Α': Γνωστικός τομέας (μετάφρ. Α. Λαμπράκη-Παγανού), Κώδικας, Θεσσαλονίκη
- Frey K, 1986, Η μέθοδος Project, (μετάφρ. Κλ. Μάλλιος), Αφοί Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη
- Joyce, B., Weil, M. & Calhoun, E., 2009, Διδακτική μεθοδολογία - Διδακτικά μοντέλα (επιμ. Κ. Κασσιμάτη), Έλλην, Αθήνα
- Kalantzis, M. & Cope, B., 2013, Νέα μάθηση. Βασικές αρχές για την επιστήμη της εκπαίδευσης (μετάφρ. Γ. Χρηστίδης), Κριτική, Αθήνα
- Κασσωτάκης, Μ. & Φλουρή, Γ., 2014, Μάθηση και διδασκαλία. Σύγχρονες απόψεις για τις διαδικασίες της μάθησης και της μεθοδολογίας της διδασκαλίας, Γρηγόρης, Αθήνα
- Καψάλης, Α. Γ. & Νημά, Ε. Α., 2015, Σύγχρονη Διδακτική, Αφοί Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη
- Κοσσυβάκη, Φ., 2006, Εναλλακτική διδακτική. Προτάσεις για μετάβαση από τη διδακτική του αντικειμένου στη διδακτική του ενεργού υποκειμένου, Gutenberg, Αθήνα
- Ματσαγγούρας, Η., 2006, Θεωρία και πράξη της διδασκαλίας. Τόμος Α': Θεωρία της διδασκαλίας – Η προσωπική θεωρία ως πλαίσιο στοχαστικο-κριτικής ανάλυσης, Gutenberg, Αθήνα

Ματσαγγούρας, Η., 2005, Θεωρία και πράξη της διδασκαλίας. Τόμος Β΄: Στρατηγικές διδασκαλίας - Η κριτική σκέψη στη διδακτική πράξη, Gutenberg, Αθήνα

Ματσαγγούρας, Η., 1987, Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και μάθηση, Θεωρία και Πράξη της Διδασκαλίας κατά Ομάδες, Γρηγόρης, Αθήνα

Πηγιάκη, Π. 1998, Προετοιμασία, σχεδιασμός και αξιολόγηση της διδασκαλίας. Διδακτική μεθοδολογία, Γρηγόρης, Αθήνα

Serra Goethals, M., Howard R. A. & Sanders M. M., 2013, Ο αρχάριος εκπαιδευτικός ενώπιον της διδασκαλίας: Μια δοκιμή προσέγγισης στην αναστοχαστική πράξη (μετάφρ. Α. Αργυροπούλου & Ρ. Ευριπίδου), Da Vinci, Θεσσαλονίκη

Φρυδάκη, Ε., 2009, Η διδασκαλία στην τομή της νεωτερικής και της μετανεωτερικής σκέψης, Κριτική, Αθήνα

Τριλιανός, Αθ., 2013, Μεθοδολογία της Διδασκαλίας, Διάδραση, Αθήνα

Σαλβαράς, Γ., & Σαλβαρά, Μ. (2013). Μοντέλα και Στρατηγικές Διδασκαλίας, Διάδραση, Αθήνα